

Lainsäädäntöhanke tilitapahtumien kyselymahdollisuuden lisäämiseksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään

Asettaminen Sisäministeriö on tänään asettanut lainsäädäntöhankeen tilitapahtumatietojen kyselymahdollisuuden lisäämiseksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään.

Toimikausi Hankkeen toimikausi on 11.3.2024–31.7.2025. Tavoitteena on, että hallituksen esitys voitaisiin antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2025.

Tausta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/843, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta (jäljempänä viides rahanpesudirektiivi) 32 a artiklassa on edellytetty, että jäsenvaltioiden on otettava käyttöön keskitettyjä automatisoituja mekanismeja, kuten keskitettyjä rekistereitä tai keskitettyjä sähköisiä tietojenhakujärjestelmiä, joiden avulla voidaan ajallaan tunnistaa mikä tahansa luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on niiden alueella toimivassa luottolaitoksessa olevan IBAN-tunnisteisen maksutilin ja pankkitilin, sekä tallelokeron haltija tai jolla on määräysvalta tällaiseen tiliin tai tallelokeroon. Tietojen tulee olla suoraan rahanpesun selvittelykeskusten saatavilla välittömästi ja suodattamattomina sekä toimivaltaisten viranomaisten saatavilla niiden viidennen rahanpesudirektiivin mukaisien velvoitteiden täyttämiseksi.

Kansallisesti viidennen rahanpesudirektiivin pankkitilirekisteriä koskevan veloitteen täytäntöönpanemiseksi on säädetty laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä (571/2019). Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä koostuu luottolaitosten ylläpitämisestä tiedonhakujärjestelmästä muodostuvista pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmästä ja Tullin ylläpitämästä pankki- ja maksutilirekisteristä, johon osa luottolaitoksista toimittaa tietonsa sekä koostavasta sovelluksesta. Eduskunnan 9.9.2022 hyväksymällä hallituksen esityksellä laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 163/2021 vp) pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän käyttöoikeus laajennettiin myös viranomaisille, joilla on toimivalta vakavien rikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa, tutkimisessa ja niihin liittyvissä syytöimissä.

Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä sisältää viidennessä rahanpesudirektiivissä säädetty tiedot, eli asiakkuutta koskevat tiedot, mutta ei tilitapahtumatietoja. Edellä mainitun hallituksen esityksen valmistelua varten perustetun työryhmän työskentelyn aikana tarkasteltiin myös mahdollisuutta lisätä tilitapahtumatiedot pankki- ja

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

maksutilien valvontajärjestelmään. Tältä osin asian selvittäminen todettiin tarpeelliseksi siirtää erilliseksi hankkeeksi. Sisäministeriö käynnisti esiselvityshankkeen tilitapahtumatietojen lisäämisestä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään 10.2.2022. Esiselvityshankkeen loppuraportti julkaistiin 16.6.2023 ([Sisäministeriön julkaisuja 2023:24](#)).

Esiselvityksessä työryhmän näkemys oli, että pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään tulisi lisätä myös tilitapahtumatietojen kyselymahdollisuus. Jo nykyisellään osa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään kuuluvista viranomaisista saa luottolaitoksilta tilitapahtumatietoja omien rajapintojensa kautta, mutta kyselyille ei ole käytössä keskitettyä järjestelmää. Keskitetty järjestelmä vähentäisi siten päällekkäisiä järjestelmiä ja mahdollistaisi myös paremman tietosuojan välitettävälle henkilötiedoille.

Tilitapahtumatietojen kyselymahdollisuuden lisääminen pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään on esitetty Suomen kestävän kasvun ohjelmassa elpymis- ja palautumissuunnitelmassa (RRP) toteutettavan osana Tehokkaan rahanpesun estämisen valvonnan ja täytäntöönpanon varmistaminen P2C3R1 uudistusta. Uudistuksen edistymistä seurataan myös komission vuoden 2022 Suomelle antamien maakohtaisten suositusten osalta. Tilitapahtumatietojen kyselymahdollisuus tulee olla lisättynä lakiin pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä 31.12.2025 mennessä ja järjestelmien tuotantokäyttö aloitettu 30.6.2026 mennessä, jotta Suomi on oikeutettu hakemaan komissiolta 1,6m euron maksatuksia elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF).

Tavoitteet ja tehtävä

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus jatkaa työtä veronkierron ja harmaan talouden torjumiseksi. Hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on myös vahvistaa rikostorjuntaa; hallitus ryhtyy estämään lainsäädännöllisin toimin rahanpesua ja tehostaa erityisesti rahanpesuun liittyvää rikoshyödyn takaisinsaamista. Tilitapahtumien lisäämisellä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään edistetään näiden tavoitteiden toteutumista.

Hankkeen tavoitteena ja tehtävänä on laatia hallituksen esitys tilitapahtumatietojen kyselymahdollisuuden lisäämisestä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään. Hankkeessa ei tulla esittämään uusille viranomaisille toimivaltuuksia vaan mahdollisuus kysyä tilitapahtumatietoja olisi vain erikseen nimetyillä toimivaltaisilla viranomaisilla niihin käyttötarkoituksiin, joita varten ko. viranomaiset ovat tälläkin hetkellä voimassa olevan lainsäädännön nojalla oikeutettuja saamaan tilitapahtumia koskevia tietoja.

Vaikka tilitapahtumien kyselymahdollisuuden lisääminen pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään katsotaan esiselvityshankkeen mukaisesti kansallisista tarpeista annettavaksi sääntelyksi eikä se siten perustu pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän taustalla oleviin rahanpesu- ja rahoitustietodirektiiveihin, tulee hankkeessa kuitenkin käsitellä kansallisen liikkumavaran ja unionin lainsäädännön suhdetta.

Hankkeessa tulee kiinnittää erityistä huomiota välttämättömyysarvioinnin tekemiseen. Koska tilitapahtumatiedoissa olisi kyse valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisista tiedoista, joiden käsittelyllä perustuslakivaliokunta on asettanut erityisiä edellytyksiä, käsittelyssä tulee arvioida, onko kaikilla pankki- ja maksutilijärjestelmässä mukana olevilla toimivaltaisilla viranomaisilla tosiasiallinen tarve tilitapahtumatiedoille; ovatko tiedot välttämättömiä, kuinka säännönmukaisesti ja mihin käyttötarkoituksiin. Jokaisen tiedonsaantisäännöksen perusteella tulee huolellisesti arvioida, että kyse on välttämättömästä ja oikeasuhteisesta tiedon tarpeesta. Samoin on tarkasteltava, tuleeko tilitapahtumatietoja hyödyntävien viranomaisten toimivaltuuksien sääntelyä tarkentaa jokaisen viranomaisen omassa laissa.

Hankkeessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tietosuojasääntelyyn ja perustuslain (731/1999) 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan ja niiden asettamiin edellytyksiin tilitapahtumatietojen sähköistämisen osalta. Tietosuoja-asetuksen 35 artiklan 10 kohdan mukaisessa arvioinnissa tulee erityisesti tarkastella, miten sääntely tulee muuttamaan tietosuojaa erityisten henkilötietoryhmien tai arkaluonteisten tietojen osalta. Lisäksi hankkeessa tulee tarkastella pankki- ja maksutilirekisterin koostavan sovelluksen rekisterinpitokysymystä.

Organisointi

Hallituksen esitys valmistellaan virkatyönä sisäministeriön poliisiosastolla. Esityksen vastuuvastuuvalmistelija on erityisasiantuntija Milka Tornberg-Nyman. Esiselvityksen

valmistelua varten perustetaan työryhmä, jonka puheenjohtajana toimii poliisijohtaja Hannele Taavila ja varapuheenjohtajana erityisasiantuntija Monna Airiainen.

Työryhmän jäsenet ovat:

Erityisasiantuntija Elise Luovula, valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosaston rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen yksikkö

Hankepäällikkö Niko Salonen, valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosaston rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen yksikkö,

varajäsen neuvotteleva virkamies Jere Lumme, valtiovarainministeriön vero-osaston tulliyksikkö

Vanhempi hallitussihteeri Kosti Honkanen, varajäsen sotilaslakimies Nelli Karikko, Puolustusministeriö

Poliisitarkastaja Mikko Kiiski, varajäsen Anna-Riina Korteniemi, Poliisihallitus

Ylitarkastaja Lotta Järvinen, varajäsen rikostarkastaja Jaakko Christensen, keskusrikospoliisi

Ylitarkastaja Heli Heikkola, varajäsen päälakimies Jan Sjöblom, suojelupoliisi

Rajaturvallisuusasiantuntija Kari Kettunen, varajäsen rajaturvallisuusasiantuntija Markus Paljakka, Rajavartiolaitos

Ylitarkastaja Camilla Söderman-Kylänpää, varajäsen palvelupäällikkö Teppo Weckman, Tulli

Ylitarkastaja Salla Autio, varajäsen ylitarkastaja Jarkko Mäki, Verohallinto

Hallintovouti Mari Palmqvist, varajäsen hallintovouti Emmi Salo, Ulosottolaitos

Johtava valvoja Niina Rossi, varajäsen toimistopäällikkö Pekka Vasara, Finanssivalvonta

Johtava asiantuntija Mika Linna, varajäsen johtava asiantuntija Timo Tuominen, Finanssiala ry

Hankkeen asiantuntijajäsenenä tietosuojaoikeudellisissa kysymyksissä toimii erityisasiantuntija Silja Kantonen oikeusministeriöstä. Lisäksi hankkeessa kuullaan tarvittaessa sidosryhmiä ja muita asiantuntijoita, erityisesti liittyen tietosuoja- ja perusoikeuskysymyksiin.

Säädösvalmisteluavustajina toimivat säädösvalmisteluavustaja Krista Peltonen ja suunnittelija Sari Mustila.

Kustannukset ja rahoitus

Kukin organisaatio maksaa asiantuntijoiden matka- ym. kulut. Muut mahdolliset kustannukset maksetaan momentilta 26.01.01. Hankkeeseen käytettävä työaika ja muut kulut kirjataan toiminto-seurantakohteelle 2000 520 100.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Osastopäällikkö

Tomi Vuori

Liitteet

-

Jakelu	Työryhmän jäsenet, varajäsenet Oikeusministeriö Puolustusministeriö Valtiovarainministeriö Finanssivalvonta Poliisihallitus Keskusrikospoliisi Finanssiala ry Tulli Suojelupoliisi Verohallinto Ulosottolaitos Rajavartiolaitos
Tiedoksi	Sisäministeri Rantanen Valtiosihteeri Martelius Erityisavustaja Kerttula

VN/4818/2024-SM-17

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: